TEISINGUMO TEISMO (ketvirtoji kolegija) SPRENDIMAS

2009 m. spalio 1 d.*

Byloje C-3/08

dėl *Tribunal du travail de Nivelles* (Belgija) 2007 m. gruodžio 18 d. Sprendimu, kurį Teisingumo Teismas gavo 2008 m. sausio 8 d., pagal EB 234 straipsnį pateikto prašymo priimti prejudicinį sprendimą byloje

Ketty Leyman

prieš

Institut national d'assurance maladie-invalidité (INAMI),

TEISINGUMO TEISMAS (ketvirtoji kolegija),

kurį sudaro kolegijos pirmininkas K. Lenaerts, teisėjai T. von Danwitz, R. Silva de Lapuerta (pranešėja), G. Arestis ir J. Malenovský,

* Proceso kalba: prancūzų.

generalinis advokatas M. Poiares Maduro,
posėdžio sekretorius M.-A. Gaudissart, skyriaus vadovas,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį ir įvykus 2008 m. gruodžio 17 d. posėdžiui,

išnagrinėjęs pastabas, pateiktas:

— K. Leyman, atstovaujamos advokato E. Piret,

— Belgijos vyriausybės, atstovaujamos L. Van den Broeck,

— Nyderlandų vyriausybės, atstovaujamos C. Wissels ir M. Noort,

— Jungtinės Karalystės vyriausybės, atstovaujamos V. Jackson, padedamos baristerio T. Ward,

— Europos Sąjungos Tarybos, atstovaujamos M. Veiga ir D. Canga Fano,

— Europos Bendrijų Komisijos, atstovaujamos M. van Hoof ir V. Kreuschitz,

susipažinęs su 2009 m. vasario 19 d. posėdyje pateikta generalinio advokato išvada,

priima šį

Sprendimą

1 Prašymas priimti prejudicinį sprendimą pateiktas dėl 1971 m. birželio 14 d. Tarybos reglamento (EEB) Nr. 1408/71 dėl socialinės apsaugos sistemų taikymo pagal darbo sutartį dirbantiems asmenims, savarankiškai dirbantiems asmenims ir jų šeimos nariams, judantiems Bendrijoje, redakcijos, iš dalies pakeistos ir atnaujintos 1996 m. gruodžio 2 d. Tarybos reglamentu (EB) Nr. 118/97 (OL L 28, 1997, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k. 5 sk., 3 t., p. 3), iš dalies pakeistu 2005 m. balandžio 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentu (EB) Nr. 647/2005 (OL L 117, p. 1; toliau – Reglamentas Nr. 1408/71), 40 straipsnio 3 dalies aiškinimo ir dėl tam tikrų Belgijos teisės aktų invalidumo išmokų srityje aspektų atitikties Bendrijos teisei.

2 Šis prašymas pateiktas nagrinėjant ginčą tarp Belgijos pilietės K. Leyman ir *Institut national d'assurance maladie-invalidité* (INAMI) dėl datos, nuo kurios ji turi teisę gauti invalidumo išmoką.

Teisinis pagrindas

Bendrijos teisės aktai

3 Reglamento Nr. 1408/71 13 straipsnyje numatyta:

„1. Laikantis 14c ir 14f straipsnių, asmenims, kuriems taikomas šis reglamentas, taikomi tik vienos valstybės narės teisės aktai. Tokie teisės aktai nustatomi remiantis šios antraštinės dalies nuostatomis.

2. Laikantis 14–17 straipsnių:

a) vienos valstybės narės teritorijoje pagal darbo sutartį dirbančiam asmeniui taikomi tos valstybės teisės aktai, net jeigu jis gyvena kitos valstybės narės teritorijoje arba įmonės, kurioje jis dirba, buveinė juridiškai įregistruota ar veiklos vieta arba jį nusamdęs asmuo yra kitos valstybės narės teritorijoje;

<…>“

4 Pagal Reglamento Nr. 1408/71 37 straipsnį:

„1. Pagal darbo sutartį dirbantis asmuo ar savarankiškai dirbantis asmuo, kuriam paeiliui ar pakaitomis buvo taikomi dviejų ar daugiau valstybių narių teisės aktai ir kuris įgijo draudimo laikotarpius tik pagal tuos teisės aktus, pagal kuriuos invalidumo pensijos dydis nepriklauso nuo draudimo laikotarpių trukmės, išmokas gauna pagal 39 straipsnį. Šis straipsnis neturi įtakos pensijų padidinimams ar priedams, kurie skiriami už vaikus pagal 8 skyrių.

2. VI priedo A dalyje yra išvardyti 1 dalyje nurodyti teisės aktai, kurie galioja kiekvienos atitinkamos valstybės narės teritorijoje.“

5 Reglamento Nr. 1408/71 40 straipsnis išdėstytas taip:

„1. Jeigu pagal darbo sutartį dirbančiam asmeniui arba savarankiškai dirbančiam asmeniui paeiliui arba pakaitomis buvo taikomi dviejų ar daugiau valstybių narių teisės aktai, iš kurių bent vienos valstybės teisės aktai nėra 37 straipsnio 1 dalyje nurodyto tipo, tai išmokas jis gauna pagal 3 skyriaus nuostatas, kurios taikomos *mutatis mutandis*, atsižvelgiant į 4 dalies nuostatas.

2. Tačiau pagal darbo sutartį dirbantis asmuo ar savarankiškai dirbantis asmuo, kuris, netekęs darbingumo tapo invalidu, kai jam buvo taikomi IV priedo A dalyje nurodyti teisės aktai, išmokas gauna pagal 37 straipsnio 1 dalies nuostatas laikantis šių sąlygų:

— kai jis įvykdo tų ar kitų to paties tipo teisės aktų sąlygas, kur reikia, atsižvelgiant į 38 straipsnį, tačiau neatsižvelgiant į draudimo laikotarpius, įgytus pagal IV priedo A dalyje nenurodytus teisės aktus,

ir

— jeigu jis neįvykdo sąlygų teisei gauti invalidumo išmokas pagal IV priedo A dalyje nenurodytus teisės aktus,

ir

— jeigu jis nepareiškia teisių gauti senatvės išmokas atsižvelgiant į 44 straipsnio 2 dalies antrąjį sakinį.

3. a) Nustatant teisę gauti išmokas pagal valstybės narės IV priedo A dalyje nurodytus teisės aktus, pagal kuriuos invalidumo išmokų skyrimas priklauso nuo to, ar

atitinkamas asmuo gavo ligos išmokas pinigais, ar buvo nedarbingas konkrečiu laikotarpiu, jeigu pagal darbo sutartį dirbantis asmuo arba savarankiškai dirbantis asmuo, kuriam buvo taikomi tie teisės aktai, netekęs darbingumo tampa invalidu, kai jam galiojo kitos valstybės teisės aktai. Nepažeidžiant 37 straipsnio 1 dalies nuostatų, laikotarpiai sumuojami taip:

i) bet kuris laikotarpis, už kurį dėl nedarbingumo jis gavo ligos išmokas pinigais pagal antrosios valstybės narės teisės aktus, arba vietoje išmokų jam buvo toliau mokama alga ar darbo užmokestis;

ii) bet kuris laikotarpis, per kurį dėl invalidumo, susijusio su darbingumo pablogėjimu [netekimu], jis gaudavo išmokas kaip nurodyta reglamento 2 ir 3 skyriuose, kurios dėl invalidumo buvo mokamos pagal antrosios valstybės narės teisės aktus,

tartum tai būtų laikotarpis, už kurį buvo mokamos ligos išmokos pinigais pagal pirmosios valstybės narės teisės aktus, arba laikotarpis, kai jis pagal tuos teisės aktus buvo laikomas nedarbingu [arba dirbančiu].

b) Teisė gauti invalidumo išmokas pagal pirmosios valstybės teisės aktus įgyjama pasibaigus tais teisės aktais nustatytam ligos kompensacijos pirminiam laikotarpiui arba pasibaigus tais teisės aktais nustatytam darbingumo netekimo pirminiam laikotarpiui, tačiau ne anksčiau kaip nuo:

i) dienos, kai įgyjama teisė į a punkto ii papunktyje nurodytas invalidumo išmokas pagal antrosios valstybės teisės aktus;

arba

ii) dienos, einančios po paskutinės dienos, nuo kurios atitinkamas asmuo turi teisę gauti ligos išmokas pinigais pagal antrosios valstybės narės teisės aktus.

4. Valstybės narės įstaigos priimtas sprendimas dėl pareiškėjo invalidumo laipsnio yra privalomas bet kurios kitos atitinkamos valstybės narės įstaigai, su sąlyga, kad tų valstybių teisės aktų nuostatos atitinka invalidumo laipsnio pripažinimo sąlygas kaip nurodyta V priede.“

6 Reglamento Nr. 1408/71 IV priedo A dalyje tarp galiojančių teisės aktų, kurie priklauso reglamento 37 straipsnio 1 dalyje numatytam tipui, minimi reglamentuojantys Belgijos bendrąją invalidumo sistemą, tačiau šioje dalyje neminima Liuksemburgo sistema.

7 To paties reglamento V priede pripažįstamas Belgijos bendrosios invalidumo sistemos ir Liuksemburgo Didžiosios Hercogystės darbininkų invalidumo sistemos suderinamumas, kiek tai susiję su sąlygomis dėl invalidumo laipsnio.

Belgijos ir Liuksemburgo teisės aktai

8 Pagal 1994 m. liepos 14 d. Įstatymo dėl privalomo sveikatos priežiūros draudimo ir išmokų (toliau – 1994 m. Įstatymas) 87 straipsnį:

„Turintis teisę <…> nedarbingas asmuo <…> vienų metų laikotarpiu, skaičiuojamu nuo jo nedarbingumo <…> pradžios, už kiekvieną darbo dieną gauna vadinamąją „pirminio nedarbingumo išmoką“.“

9 Remiantis 1994 m. Įstatymo 93 straipsniu:

„Jei asmuo yra nedarbingas ilgesnį nei pirminio nedarbingumo laikotarpį, jam laikotarpiu, kai buvo nedarbingas <…>, už kiekvieną darbo dieną mokama vadinamoji „invalidumo išmoka“.“

10 Pagal Belgijos teisę invalidumo pensija priklauso nuo draudimo laikotarpio.

11 Remiantis Liuksemburgo teise, jei nedarbingumas iš karto pripažįstamas galutiniu ar nuolatiniu, teisė į invalidumo pensiją įgyjama nuo pirmosios profesinės veiklos nutraukimo dienos. Ši pensija mokama atsižvelgiant į draudimo laikotarpį.

12 1994 m. kovo 24 d. pasirašytuose Belgijos ir Liuksemburgo sutartyje dėl pasienio darbuotojų socialinės apsaugos ir galutiniame protokole, kurie patvirtinti 1995 m. balandžio 28 d. Įstatymu (1995 m. birželio 7 d. *Moniteur belge*, p. 16139, toliau – 1994 m. sutartis), numatyta, kad pasienio darbuotojams mokamos invalidumo išmokos prieš pasibaigiant pirminio nedarbingumo laikotarpiui.

Pagrindinė byla ir prejudiciniai klausimai

13 K. Leyman nuo 1971 m. iki 2003 m. dirbo pagal darbo sutartį Belgijoje. Nuo 1999 m. ji gyvena Liuksemburge, o nuo 2003 m. rugpjūčio mėnesio moka įmokas pagal Liuksemburgo socialinio draudimo sistemą.

14 2005 m. liepos 8 d. Liuksemburgo kompetentingos valdžios institucijos pripažino K. Leyman nedarbinga laikotarpiu nuo 2005 m. liepos 8 d. iki 2012 m. vasario 29 d., t. y. iki jos išėjimo į pensiją dienos. Taigi jai buvo skirta invalidumo išmoka už Liuksemburge įgytus draudimo laikotarpius. Liuksemburgo institucijos K. Leyman kas mėnesį mokamos pensijos dydis – 322,83 euro.

15 Gavusi K. Leyman paraišką, kuria ji dėl invalidumo prašo skirti išmoką už Belgijoje įgytus draudimo laikotarpius, 2006 m. birželio 23 d. Sprendimu INAMI, vadovaudamasi Reglamento Nr. 1408/71 40 straipsnio 3 dalies b punktu ir 1994 m. Įstatymo 93 straipsniu, nuo 2006 m. liepos 8 d. skyrė 737,10 euro dydžio mėnesinę išmoką.

16 Šį INAMI sprendimą K. Leyman apskundė prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui, reikalaudama, kad jai skirta invalidumo išmoka būtų mokama nuo 2005 m. liepos 8 dienos.

17 Tokiomis aplinkybėmis *Tribunal du travail de Nivelles* nusprendė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui šiuos prejudicinius klausimus:

„1. Ar Reglamento [Nr.] 1408/71 40 straipsnio 3 dalies b punktas ir [1994 m. liepos 14 d. Įstatymo] 93 straipsnis prieštarauja EB sutarties 18 straipsniui, nes tuo atveju, kai darbuotojas, gyvenantis ir dirbantis A tipo šalyje (šiuo atveju Belgijoje), persikrausto į B tipo šalį (šiuo atveju Liuksemburgo Didžiąją Hercogystę), jie neleidžia pirmuosius nedarbingumo metus skirti pašalpą atsižvelgiant į darbo ir socialinio draudimo įmokų mokėjimo laikotarpį A tipo šalyje (Belgijoje)?

2. Ar Reglamento [Nr.] 1408/71 40 straipsnio 3 dalies b punktas ir [1994 m. liepos 14 d. Įstatymo] 93 straipsnis prieštarauja EB sutarties 18 straipsniui, nes tuo atveju, kai darbuotojas, gyvenantis ir dirbantis A tipo šalyje (šiuo atveju Belgijoje), persikrausto į B tipo šalį (šiuo atveju Liuksemburgo Didžiąją Hercogystę), jie diskriminuoja savo teisę laisvai judėti įgyvendinantį darbuotoją, neleisdami pirmuosius nedarbingumo metus skirti jam išmoką atsižvelgiant į darbo ir socialinio draudimo įmokų mokėjimo laikotarpį A tipo šalyje (Belgijoje)?“

Dėl prejudicinių klausimų

18 Pirmiausia reikia konstatuoti, kad nors prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas remiasi EB 18 straipsniu, tokia situacija, kokia nagrinėjama pagrindinėje byloje, patenka į EB 39 ir 42 straipsnių taikymo sritį.

19 Iš tikrųjų tiek iš sprendimo dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą, tiek iš Teisingumo Teismui pateiktų pastabų matyti, kad K. Leyman apsigyveno Liuksemburge siekdama dirbti pagal darbo sutartį.

20 Tačiau pagal nusistovėjusią teismo praktiką EB 18 straipsnis tik bendrai nustato teisę kiekvienam Sąjungos piliečiui laisvai judėti ir apsigyventi valstybių narių teritorijoje, o EB 39 straipsnyje įtvirtinta konkreti jo išraiška, susijusi su darbuotojų judėjimo laisve (žr. 2007 m. balandžio 26 d. Sprendimo *Alevizos*, C-392/05, Rink. p. I-3505, 66 punktą ir 2007 m. rugsėjo 11 d. Sprendimo *Hendrix*, C-287/05, Rink. p. I-6909, 61 punktą).

21 Šiomis aplinkybėmis reikia suprasti, kad pateiktais klausimais iš esmės siekiama sužinoti, ar EB 39 ir 42 straipsniai turi būti aiškinami taip, jog jie draudžia tokią sąlygą, kokia įtvirtinta 1994 m. Įstatymo 93 straipsnyje, kuri buvo nustatyta remiantis Reglamento Nr. 1408/71 40 straipsnio 3 dalies c punktu, tiek, kiek dėl šios sąlygos asmuo, kaip antai K. Leyman, kuris dirbo ir gyveno Belgijos Karalystės teritorijoje – valstybėje narėje, kurios teisės aktai priskiriami A tipui, persikraustęs į kitą valstybę narę, kurios teisės aktai priklauso B tipui, per pirmuosius nedarbingumo metus negauna jokios pirmosios valstybės narės kompetentingos institucijos mokamos išmokos, ir tiek, kiek ja diskriminuojamas savo teisę į judėjimo laisvę įgyvendinantis darbuotojas.

22 Šiuo atžvilgiu visų pirma reikia priminti, kad Reglamente Nr. 1408/71, siekiant koordinuoti valstybių narių invalidumo draudimo sistemas, daromas skirtumas atsižvelgiant į tai, ar darbuotojui taikyti tik teisės aktai, pagal kuriuos išmokų dydis nepriklauso nuo draudimo laikotarpių trukmės (vadinamieji A tipo teisės aktai) – šio reglamento 37–39 straipsniuose reglamentuojamas atvejis, ar taikyti tik tie teisės aktai, pagal kuriuos išmokų dydis priklauso nuo minėtos trukmės (vadinamieji B tipo teisės aktai), ar šių abiejų tipų teisės aktai, t. y. Reglamento 40 straipsnyje numatytas atvejis.

23 Darbuotojams, kurie yra Reglamento Nr. 1408/71 40 straipsnyje reglamentuojamoje padėtyje, invalidumo išmokos skiriamos pagal šio reglamento nuostatas dėl senatvės ir mirties, taikomas pagal analogiją.

24 Jei, kiek tai reikšminga šioje byloje, pagal sistemą, taikomą darbuotojams, kurie yra Reglamento Nr. 1408/71 37–39 straipsniuose numatytoje situacijoje, tik viena valstybė narė, vadovaudamasi savo teisės sistema, nustato teisę į invalidumo išmokas ir jas moka, šio reglamento 40 straipsnyje nurodytoje situacijoje esantiems darbuotojams taikoma sistema iš principo reiškia, kad darbuotojui turi būti skirtos invalidumo išmokos pagal visus teisės aktus, kurie jam taikytini, ir, jei tai pagrįsta, jis iš kiekvienos atitinkamos valstybės narės gauna invalidumo išmoką, apskaičiuotą remiantis to paties reglamento 46 straipsnyje įtvirtintomis taisyklėmis, atsižvelgiant į draudimo laikotarpius, įgytus pagal jos teisės aktus.

25 Kadangi pagrindinėje byloje ieškovei taikytini tiek A tipo teisės aktai, t. y. Belgijos invalidumo draudimo sistema, tiek B tipo teisės aktai, t. y. Liuksemburgo invalidumo draudimo sistema, remiantis Reglamento Nr. 1408/71 46 straipsniu, išmokas apskaičiavo ir skyrė kompetentingos Belgijos ir Liuksemburgo valdžios institucijos, šios institucijos nustatė mėnesinės invalidumo išmokos dydį, kurį atitinkamai kiekviena jų turi mokėti ir kurio šalys pagrindinėje byloje neginčijo.

26 Vis dėlto jos nesutaria dėl datos, nuo kurios turi būti mokama invalidumo išmoka Belgijoje.

Dėl Belgijos ligos–invalidumo draudimo sistemos ir pirminio nedarbingumo išmokos

27 Iš sprendimo dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą ir Teisingumo Teismui pateiktų pastabų, ypač Belgijos vyriausybės, išplaukia, kad pagal Belgijoje galiojančią sistemą ligos draudimas ir invalidumo draudimas organizuojami kartu, o tai reiškia, jog darbuotojui tapus nedarbingam iš pradžių taikoma sistema dėl laikinojo nedarbingumo ir tik praėjus tam tikram laikotarpiui – sistema, skirta padengti ilgalaikį visišką ar dalinį nedarbingumą arba galutinį nedarbingumą.

28 Konkrečiai kalbant, Belgijoje nedarbingam darbuotojui iš pradžių vienerius metus taikoma ligos draudimo sistema ir šiuo laikotarpiu jis gauna vadinamąją „pirminio nedarbingumo“ išmoką. Tada, pasibaigus šiam laikotarpiui, jei darbuotojas ir toliau yra nedarbingas, jis priskiriamas invalidumo draudimo sistemai ir gauna invalidumo išmokas.

29 Pagal šią sistemą nedaromas skirtumas atsižvelgiant į darbuotojo sveikatos būklę, t. y. tarp laikinojo nedarbingumo, pavyzdžiui ligos, ir galutinio nedarbingumo, kaip antai invalidumo. Laikinasis nedarbingumas ir invalidumas skiriasi tik tuo, kad pastarasis, darbuotojui esant nedarbingam daugiau nei metus, yra tarsi pirmojo tąsa.

30 Tačiau pagal Liuksemburgo sistemą daromas skirtumas tarp ligos ir invalidumo draudimo, todėl jeigu darbuotojas pripažįstamas laikinai nedarbingu, jis priklauso ligos draudimo sistemai, pagal kurią gauna ligos išmokas; tačiau jeigu jis pripažįstamas galutinai ar nuolat nedarbingu, jam taikoma invalidumo draudimo sistema ir jis gauna invalidumo išmokas.

31 Iš to išplaukia, kad sistemose, kuriose yra derinami ligos ir invalidumo draudimai, kaip antai Belgijos atveju, galimybė pripažinti invalidumą, jei prieš tai nebuvo nedarbingumo laikotarpio, nėra numatyta, todėl jei tai padaroma kitoje valstybėje, pavyzdžiui, Liuksemburgo Didžiojoje Hercogystėje, tai sukelia socialinės apsaugos sistemų koordinavimo sunkumų tuo atveju, kai, kaip yra pagrindinėje byloje, reikia skirti išmokas pagal skirtingas sistemas taikant Reglamento Nr. 1408/71 40 ir 46 straipsniuose esančias taisykles.

32 Iš tiesų, jeigu pagal Liuksemburgo teisės aktus teisė į invalidumo išmokas įgyjama nuo pirmosios nedarbingumo dienos, pagal Belgijos teisės aktus tokios išmokos pradedamos mokėti tik pasibaigus vienų metų laikotarpiui, per kurį Belgijoje gyvenantis nedarbingas darbuotojas gauna pirminio nedarbingumo išmoką.

33 Tokiais atvejais kompetentingos Belgijos valdžios institucijos mano, jog Reglamento Nr. 1408/71 40 straipsnio 3 dalies b punktas turi būti aiškinamas taip, kad teisė į Belgijos invalidumo išmoką įgyjama pasibaigus vienų metų pirminio nedarbingumo laikotarpiui. Be to, šios institucijos už tokį nedarbingumą darbuotojui išmokos neskiria.

Dėl Reglamento Nr. 1408/71 40 straipsnio 3 dalies

34 Reikia pažymėti, kad Reglamento Nr. 1408/71 40 straipsnio 3 dalies b punktas reglamentuoja atvejus, kai darbuotojui taikomi A tipo teisės aktai, pagal kuriuos invalidumo išmokų skyrimas priklauso nuo to, ar suinteresuotasis asmuo gavo ligos išmokas pinigais arba buvo nedarbingas konkrečiu laikotarpiu, jeigu toks darbuotojas, netekęs darbingumo, tampa invalidu, kai jam galiojo kitos valstybės narės teisės aktai.

35 Šia nuostata įtvirtintas koordinavimas visų pirma įpareigoja atsižvelgti į bet kurį laikotarpį, už kurį dėl nedarbingumo darbuotojas gavo ligos išmokas pinigais pagal antrosios valstybės narės teisės aktus arba jam buvo toliau mokama alga ar darbo užmokestis, arba jis gavo invalidumo išmokas dėl netekus darbingumo atsiradusio invalidumo, tartum tai būtų laikotarpis, už kurį buvo mokamos ligos išmokos pinigais pagal pirmosios valstybės narės teisės aktus, arba laikotarpis, kai jis pagal šiuos teisės aktus buvo laikomas nedarbingu (Reglamento Nr. 1408/71 40 straipsnio 3 dalies a punktas).

36 Antra, numatyta, kad teisė gauti invalidumo išmokas pagal pirmosios valstybės teisės aktus įgyjama pasibaigus tais teisės aktais nustatytam ligos kompensacijos pirminiam laikotarpiui arba darbingumo netekimo pirminiam laikotarpiui, tačiau ne anksčiau kaip nuo dienos, kai įgyjama teisė į netekus darbingumo atsiradusio invalidumo išmokas pagal antrosios valstybės teisės aktus, arba nuo dienos, einančios po paskutinės dienos, nuo kurios atitinkamas asmuo turi teisę gauti ligos išmokas pinigais pagal antrosios valstybės narės teisės aktus teisė (Reglamento Nr. 1408/71 40 straipsnio 3 dalies b punktas).

37 Taigi egzistuoja dviejų rūšių koordinavimo taisyklės.

38 Pirma, Reglamento Nr. 1408/71 40 straipsnio 3 dalies a punkte numatyta taisyklė atsižvelgia į visus įvykius, atsitikusius per pagal antrosios valstybės narės teisės aktus įgytus laikotarpius, ir juos susumuoja siekiant patikrinti, ar įvykdytos pagal pirmosios valstybės narės teisės aktus reikalaujamos sąlygos teisei į invalidumo išmokas įgyti.

39 Antra, Reglamento Nr. 1408/71 40 straipsnio 3 dalies b punkte įtvirtinta taisyklė nustato laiko ribas teisei į invalidumo išmokas įgyti pirmojoje valstybėje narėje, šiai

konkrečiai suteikdama galimybę nustatyti sąlygą, kad šios išmokos skiriamos pasibaigus pirminiam laikotarpiui, per kurį suinteresuotasis asmuo buvo nedarbingas arba gavo ligos išmokas pinigais, t. y. galimybę, kuria Belgijos teisės aktų leidėjas pasinaudojo 1994 m. Įstatymo 93 straipsnyje numatydamas, kad teisė į tokias išmokas įgyjama pasibaigus vienų metų pirminio nedarbingumo laikotarpiui.

Dėl laisvo darbuotuojų judėjimo

40 Dėl laisvo darbuotuojų judėjimo reikia priminti, kad EB 42 straipsnis leidžia įvairių valstybių narių socialinės apsaugos sistemų, todėl ir šiose valstybėse dirbančių asmenų teisių, skirtumus. Taigi EB 42 straipsnis neturi poveikio šių sistemų materialiniams ir procedūriniams skirtumams (žr. 1991 m. vasario 7 d. Sprendimą *Roenfeldt*, C-227/89, Rink. p. I-323, 12 punktą ir 1994 m. Sprendimo spalio 5 d. Sprendimo *van Munster*, C-165/91, Rink. p. I-4661, 18 punktą).

41 Vis dėlto aišku, kad EB 39 straipsnio tikslas nebus pasiektas, jeigu įgyvendinę savo teisę į laisvą judėjimą darbuotojai migrantai prarastų socialines lengvatas, kurios jiems užtikrinamos valstybės narės teisės aktais. Tokios pasekmės gali atgrasyti darbuotoją migrantą įgyvendinti savo teisę į judėjimo laisvę ir todėl sudaro šios laisvės apribojimą (žr. 1991 m. spalio 4 d. Sprendimo *Paraschi,* C-349/87, Rink. p. I-4501, 22 punktą ir minėto sprendimo *van Munster* 27 punktą).

42 Šioje byloje reikia konstatuoti, kad nors 1994 m. Įstatymo 87 ir 93 straipsniai nedaro skirtumo tarp darbuotojų, kurie įgyvendino savo judėjimo laisvę, ir tų, kurie to nepadarė, dėl šių straipsnių taikymo darbuotojai, kurių situacija tokia, kaip antai ieškovės pagrindinėje byloje, pirmaisiais metais atsiduria mažiau palankioje padėtyje, palyginti su irgi galutinį arba nuolatinį nedarbingumą turinčiais darbuotojais, nepasinaudojusiais judėjimo laisve.

43 Iš tiesų pastarieji darbuotojai turi teisę gauti pirminio nedarbingumo išmoką Belgijoje, o K. Leyman neturi teisės nei į šią išmoką, nei į kitą analogišką išmoką Liuksemburge, nes jau gauna invalidumo išmokas šioje valstybėje narėje.

44 Be to, kadangi invalidumo išmokos už Belgijoje įgytus darbo ir įmokų mokėjimo laikotarpius pradedamos mokėti tik pasibaigus vienų metų pirminio nedarbingumo laikotarpiui, dėl Belgijos valdžios institucijų pasirinkimo taikyti 1994 m. Įstatymo 87 ir 93 straipsnius darbuotojams, kurie yra tokioje situacijoje, kaip antai K. Leyman, kalbant apie pirmuosius nedarbingumo metus, mokėjo vadinamąsias prarandamas socialinio draudimo įmokas.

45 Šiuo klausimu Teisingumo Teismas jau nusprendė, jog EB sutartis darbuotojui neužtikrina, kad jo veiklos išplėtimas keliose valstybėse narėse ar perkėlimas į kitą valstybę narę išliks neutralus socialinės apsaugos atžvilgiu. Atsižvelgiant į socialinės apsaugos teisės aktų skirtumus tarp valstybių narių, toks išplėtimas ar perkėlimas, nelygu atvejis, socialinės apsaugos srityje gali būti daugiau ar mažiau palankus darbuotojui. Iš to matyti, kad net tuo atveju, kai tokių teisės aktų taikymas yra mažiau palankus, jie atitinka EB 39 ir 43 straipsnių nuostatas, jei dėl jų atitinkamo darbuotojo padėtis netampa mažiau palanki, palyginti su tų, kurie visą veiklą vykdo valstybėje narėje, kur šie aktai taikomi, arba palyginti su tais amenimis, kurie jau moka įmokas, ir jeigu ji nepasireiškia tik paprasčiausiu prarandamų socialinio draudimo įmokų mokėjimu (žr. 2002 m. kovo 19 d. Sprendimo *Hervein ir kt*, C-393/99 ir C-394/99, Rink. p. I-2829, 51 punktą bei 2006 m. kovo 9 d. Sprendimo *Piatkowski*, C-493/04, Rink. p. I-2369, 34 punktą).

46 Taigi tokiu atveju, koks nagrinėjamas pagrindinėje byloje, jeigu dėl Belgijos valdžios institucijų pasirinkimo taikyti 1994 m. Įstatymo 87 ir 93 straipsnius per pirmuosius nedarbingumo metus atsisakoma skirti tam tikrą išmoką darbuotojui, įgyvendinusiam savo teisę į judėjimo laisvę, reikia konstatuoti, kad toks taikymas prieštarauja Bendrijos teisei, nes, pirma, dėl to šis darbuotojas atsiduria mažiau palankioje padėtyje, palyginti

su tokios pačios galutinio nedarbingumo būklės darbuotojais, kurie nepasinaudojo tokia laisve, ir, antra, dėl to mokamos prarandamos socialinio draudimo įmokos.

47 Reikia priminti: kadangi pagal Reglamento Nr. 1408/71 40 straipsnio 4 dalį sąlyga, kad Belgijos bendrosios invalidumo sistemos ir Liuksemburgo sistemos nuostatos atitinka invalidumo laipsnio pripažinimo sąlygas kaip nurodyta Reglamento Nr. 1408/71 V priede, kompetentingų Liuksemburgo valdžios institucijų priimtas sprendimas dėl šio invalidumo laipsnio yra privalomas kompetentingoms Belgijos valdžios institucijoms.

48 Šiuo atveju dėl nacionalinės teisės aktų darbuotojai migrantei pagrindinėje byloje, kurie vienodai taikomi vietiniams darbuotojams, atsiranda nenumatytų ir su EB 39 straipsnio tikslu nesuderinamų pasekmių, susijusių su tuo, kad darbuotojo migranto teisę į invalidumo išmokas reglamentuoja dvi skirtingos teisės sistemos, kaip tai myti iš šio sprendimo 28–33 punktų (pagal analogiją žr. minėto sprendimo *van Munster* 30 punktą).

49 Atsižvelgiant į tokius teisės aktų skirtumus, EB 10 straipsnyje įtvirtintas lojalaus bendradarbiavimo principas įpareigoja kompetentingas nacionalines valdžios institucijas imtis visų įmanomų priemonių EB 39 straipsnio tikslui įgyvendinti (žr. minėto sprendimo *van Munster* 32 punktą).

50 Atsižvelgiant į tai, kas pasakyta, į pateiktus klausimus reikia atsakyti taip: EB 39 straipsnis turi būti aiškinamas kaip draudžiantis valstybės narės kompetentingoms valdžios institucijoms taikyti nacionalinės teisės aktus, kurie, atsižvelgiant į Reglamento Nr. 1408/71 40 straipsnio 3 dalį, teisei į invalidumo išmokas įgyti nustato sąlygą, kad būtų pasibaigęs vienų metų pirminio nedarbingumo laikotarpis, kai dėl tokio taikymo darbuotojas migrantas pagal šios valstybės narės socialinės apsaugos sistemą mokėjo prarandamas įmokas ir taip atsidūrė mažiau palankioje padėtyje, palyginti su vietiniu darbuotoju.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

51 Kadangi šis procesas pagrindinės bylos šalims yra vienas iš etapų prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo nagrinėjamoje byloje, bylinėjimosi išlaidų klausimą turi spręsti šis teismas. Išlaidos, susijusios su pastabų pateikimu Teisingumo Teismui, išskyrus tas, kurias patyrė minėtos šalys, nėra atlygintinos.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (ketvirtoji kolegija) nusprendžia:

EB 39 straipsnis turi būti aiškinamas kaip draudžiantis, kad valstybės narės kompetentingos valdžios institucijos taikytų nacionalinės teisės aktus, kurie, atsižvelgiant į 1971 m. birželio 14 d. Tarybos reglamento (EEB) Nr. 1408/71 dėl socialinės apsaugos sistemų taikymo pagal darbo sutartį dirbantiems asmenims, savarankiškai dirbantiems asmenims ir jų šeimos nariams, judantiems Bendrijoje, redakcijos, iš dalies pakeistos ir atnaujintos 1996 m. gruodžio 2 d. Tarybos reglamentu (EB) Nr. 118/97, iš dalies pakeistu 2005 m. balandžio 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentu (EB) Nr. 647/2005, 40 straipsnio 3 dalies b punktą, teisei į invalidumo išmokas įgyti nustato sąlygą, kad būtų pasibaigęs vienų metų pirminio nedarbingumo laikotarpis, kai dėl tokio taikymo darbuotojas migrantas pagal šios valstybės narės socialinės apsaugos sistemą mokėjo prarandamas įmokas ir taip atsidūrė mažiau palankioje padėtyje, palyginti su vietiniu darbuotoju.

Parašai.